

Як народжується фолклор

Чи не щодня нині чуємо якусь нову пісню. Телебачення, естрада настільки насичені пісенним розмаїттям, що часом і не зорієнтуєшся: про що, власне, у пісні йдеться. Але коли почуєш пісню народну, та ще у виконанні гарного соліста чи талановитого гурту, неодмінно заслухаєшся, відкладеш біжучі справи. Є щось таке своєрідне у тій ширій, душевній мелодії, що змусить задуматися, пригадати роки пройдеши, заглянути у день прийдешній.

А чому? Вочевидь, тому, що закладено в пісню життя, що вийшла вона не з надуманого, вторинного, а від найтого і пережитого. Так твориться фольклор - від болю й радості, котрі часто разом ідуть, ведуть нас до добра і любові. Ентузіаст своєї справи, чудовий знавець української народної пісні і сама чудова співачка (керівник фольклорного гурту "Джерело"), старший викладач кафедри музичного фольклору інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету Раїса Цапун заповзірлася на практиці, так би мовити, на первісній основі дослідити, як народжується фольклор, хто його носії, як він іде в загаль.

І вибрала для цього молодий науковець одне з найвіддаленіших сіл області, але село багате історією й традиціями - Нобель у Зарічненському районі. Цьогоріч тут проведено й перший у краї Всеукраїнський фестиваль гумору, що додало слави й престижу древньому, співучому селу.

Історичні корені Нобеля сягають століть, далекої, далекої минувшини. Народні мовні, фольклорні витоки, декоративно-

прикладне мистецтво тут передаються із покоління в покоління, а віддаленість від промислових центрів, великих населених пунктів (стрімкої цивілізації) посприяла благодатній консервації, збереженню вікових традицій. Щоправда, з відходом старшого покоління й вони поступово нівелюються, а то й втрачаються, молодь усе-таки більше горнеться до сучасного музичного мистецтва. А тому важливо зберегти, у повноті передати для нащадків унікальні зразки польського фольклору.

Раїса Цапун разом із кількома своїми колегами здійснила три фольклорні експедиції у древній Нобель. Зустрілася з десятками старожилів, передусім такими справжніми цінителями й хранителями усної народної творчості, як Ольга Хох, Антоніна Шкльода, Домініка Савич, Марія Проневич, Мотрона Ходневич, Надія Кринович та іншими, за плечима яких - чимало прожитих у рідному селі років (окремі жінки розміняли 9-ий десяток років свого земного шляху). Розповіді старожилів, пісні у їх виконанні й стали основою для підготовки науково-методичного збірника "Ме-

лодії древнього Нобеля", який нещодавно вийшов друком у рівненському видавництві "Перспектива" за сприяння керівництва інституту мистецтв РДГУ та спонсорів - Зарічненської райради та райдержадміністрації. У ньому вміщено майже сотню обрядових, весільних, напльових та звичайних пісень, колядок та щедривок. Подано окремі анотації до них, зроблено оригінальну транскрипцію, вміщено фото тощо.

Особливо багато в збірнику весільних наспівів. За старих часів весілля на Поліссі - найбільш масові гуляння з оригінальними традиціями, обрядовими діями. "Весілля з-поміж інших обрядів, - зазначено в передньому слові до книжечки, - найбільш цілісно збереглося в його архаїчному вигляді. Ця велика рідина драма досить довго існувала з усіма атрибутами обрядової дії: запоїнами, випіканням короваю, виготовленням шишок, розплітанням коси, вбиранням до вінця, благословенням, вінчанням, переймами, посадом молодих, затанцюванням весільного хліба, даруванням, викупом, святковим застіллям, прощанням нареченої з батьківським домом, перезвою, діленням короваю тощо". І все це супроводжується неповторним пісенним дійством - радісним і сумовитим, щедрим на примовки та побажання. Причому, як підкреслює автор, у кожному селі - свої відмінності, що надає фольклорному дійству неповторності й краси, особливо-го звучання.

Збірник Раїси Цапун "Мелодії древнього Нобеля" укладено із записів різних часів, що зберігають їх особливості, колоритність, вони засвідчують не лише про велику культурну спадщину одного села, а й всього західнополіського регіону.

Пропонуємо увазі читачів дві пісні зі збірника.

Іван КИДРУК

ЯК ПРИЇХАВ КОЗАЧЕНЬКО З ПОЛЯ

♩.72

1. Як при-ї - хав ко - за - чень-ко зпо - ля,
да й при-в'я - зав ко - ня до я - во - ра.

ЗАШУМІЛА ЗЕЛЕНА ДУБРОВУШКА

♩=144 1) Одна Гурт

1. За - шу - мі - /гі - ла зе - ле - на дуб - ро - вуш - ка,
за - жу - ри - ла - са мо - ло - да - я вдо - ву - ш[ка].

1. Як приїхав козаченько з поля,
Да й прив'язав коня до явора.
2. Да й прив'язав коня до явора,
Сам заплакав край коніка стоя.
3. Сам заплакав край коніка стоя:
- Нещаслива нам, коню, дорога.
4. Нещаслива нам, коню, дорога.
Засватана дівчинонька моя.
5. Засватана, нічого не буде
Ой через тіє ворожіє люди.
6. Ой дай, Боже, неділі дождати,
Зберу люде да й пошлю у свати.
7. Зберу люде да й пошлю у свати.
А сам пойду пуд око слухати.
8. А сам пойду пуд око слухати:
А що буде дівчина казати?
9. А дівчина по світ'юльци ходить,
Білі ручки до серденька помить.
10. Білі ручки до серденька помить,
До матеньки істиха говорить:
11. - Мати ж, мати, порадице в хату,
Порадь, порадь, що людям казати.
12. - Клади, доню, подарочки в скриню,
Кажі людям: на другу зиму.

1. Зашуміла зелена дубровушка,
Зажурилася молодая вдовушка.
2. Зажурилася молодая вдовушка,
Шо й не косяна зелена дубровушка.
3. Буду наймати косярі молодії,
Шоб покосили всі гори й долини.
4. Шоб покосили всі гори й долини,
Шоб було відно до меї родини.
5. Косярі косят, вітричок повіває,
Шовкова трава на косу налигає.
6. Шовкова трава на косу налигає,
Моє сінечко од сонця посихає.
7. Моє сінечко од сонця посихає,
А мій миленький з другею розмовляє.
8. - Ой годи ж, милий, з другею розмовляти,
Ходи додому вечеру вечерати.
9. - Вечерай, мила, ох вечерай здорова,
Бо мні стелітса й попуд гайом дорога.
10. Мені дорожка, тобі шляжочок битий,
Тобі хусточка, а мні веночок витий.
11. А мні веночок - по саду походжати,
Тобі хустонька - сльозоньки витірати.